

EXPUNERE DE MOTIVE:

Titlul proiectului de act normativ:

LEGE

pentru modificarea și completarea

**Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării,
sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor**

Traficul de persoane reprezintă o formă de criminalitate deosebit de gravă, cu un imens impact negativ social, dar deosebit de profitabilă pentru infractori. Pentru a combate traficul de persoane, a cărui tendință este în creștere la nivel global și în Europa, în condițiile în care un procent mare al victimelor traficului de persoane din Uniunea Europeană (UE) și Marea Britanie sunt cetățeni din Europa de Est, inclusiv din România, soluțiile trebuie gândite multidirecțional. Pe lângă agravarea pedepselor, tragerea la răspundere a infractorilor și confiscarea profitului ilegal, la celălalt capăt, trebuie împuternicite victimele, prin sprijin psihologic și social, însă nu doar pe perioada procesului penal, ci și în perspectivă. Victima traficului de persoane trebuie susținută astfel încât să nu se mai întoarcă în exploatare, inclusiv prin componenta restaurativă a justiției, prin acordarea unui suport financiar suficient, care să se constituie atât într-o reparație pentru suferința îndurată, cât și într-o premisă pentru șansa la o nouă viață, independentă și demnă. De asemenea, alte victime vulnerabile, ale infracțiunilor de mare violență, ale violenței domestice sau ale infracțiunilor sexuale trebuie să primească o compensație adecvată, garantată și în termen util în scopul de a avea mijloacele de accesare sprijinului calificat, pentru a face față traumelor și a se reconstrui funcțional.

România a transpus în etape prevederile Directivei 2012/29/UE¹ a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, în special în textul Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor, precum și ale Directivei 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității.

Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2019 pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor, precum și a altor acte normative, s-au adus modificări și completări importante Legii nr. 211/2004 în considerarea faptului că în data de 8 noiembrie 2018, Comisia Europeană emisese avizul motivat în cauza 2016/0142 - acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor având ca obiect necomunicarea măsurilor naționale de transpunere a Directivei 2012/29/UE, invitând România să adopte măsurile necesare pentru a se conforma avizului motivat în termen de două luni de la primirea acestuia de către autoritățile române, respectiv până la data de 8 ianuarie 2019. Guvernul României a adoptat ordonanța menționată pentru a evita riscul aplicării de sancțiuni pecuniare, deoarece Comisia Europeană putea propune CJUE să aplice, în cazul României, o sumă forfetară minimă de 1.887.000 euro și penalități cominatorii între 2.289 și 137.340 euro per zi de întârziere, potrivit Comunicării C (2017)8720 (intitulată actualizarea datelor utilizate pentru calcularea sumei forfetare și a penalităților cu titlu cominatoriu pe care Comisia urmează să le propună Curții de Justiție în cadrul procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor).

Aceste prevederi legale nu au deschis, însă, cu adevărat, accesul victimelor la compensații din partea statului, în continuare numai despăgubirile materiale fiind posibil a fi primite de la stat, în limita a 10 salarii minime brute pe economie, după o procedură greoaie de dovedire a insolvabilității autorului infracțiunii. Or, pentru o victimă a traficului de persoane, a tentativei de omor, a vătămării corporale sau a diverselor forme de abuz sexual, dovedirea unui prejudiciu material este dificilă, față de natura probațiunii. De aceea, de esența accesului la despăgubiri a acestor victime ale infracțiunilor violente săvârșite cu intenție este deschiderea posibilității de a solicita de la stat compensarea daunelor morale.

¹ publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria L, nr. 315 din 14 noiembrie 2012, termenul de conformare în ceea ce privește alinierea cadrului normativ intern cu prevederile directivei fiind data de 16 noiembrie 2015

În prezent există posibilitatea acordării de compensației financiare pentru daune morale doar cu caracter temporar și prin derogare de la dispozițiile art. 27 alin. (1) din Legea nr. 211/2004.

Aceste prevederi, însă, trebuie să se regăsească în cuprinsul Legii nr. 211/2004, care să recunoască, coroborat, posibilitatea obținerii de compensații financiare de la stat pentru daunele morale și un quantum mai ridicat pentru despăgubirile materiale. Situația actuală arată, la nivelul tuturor tribunalelor din țară, un număr foarte mic de cereri având ca obiect procedurile de acordare a asistenței juridice gratuite, a compensației financiare și a avansului din aceasta, ceea ce reflectă necunoașterea dispozițiilor derogatorii din Legea nr. 230/2022. Pe de altă parte, însă, prin introducerea în chiar corpul Legii nr. 211/2004 a posibilității compensației financiare pentru daunele morale, nu se poate vorbi despre un impact financiar nou, el fiind deja estimat pentru perioada următoare la momentul modificării și completării Legii nr. 318/2015, lege în care s-a și indicat sursa de finanțare.

Modificările propuse prin prezentul proiect de act normativ au în vedere cele stabilite de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Marea Cameră, în Hotărârea din 16 iulie 2020 în cauza C-129/19, Presidenza del Consiglio dei Ministri c/ BV. În această cauză, având ca obiect o trimitere preliminară privind Directiva 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității, CJUE a explicat noțiunea de "despăgubire echitabilă și corespunzătoare", care trebuie acordată victimei infracțiunii din partea statului, pe calea compensației financiare.

Sub aspect tehnic, proiectul de lege rezolvă problema evidenței deficitare a cauzelor având ca obiect cererile prevăzute de Legea nr. 211/2004, în condițiile în care, de lege lata, membrii Comisiei pentru acordarea de compensații financiare victimelor unor infracțiuni se desemnează dintre toți judecătorii de la toate secțiile tribunalului, nu de la o singură secție, astfel cum este conceput sistemul electronic de evidență Ecris. În consecință, se aduc minime modificări regulilor de procedură privind soluționarea acestor cereri, astfel încât înregistrarea acestor cauze să se realizeze la secția penală și să se soluționeze de către judecători specializați în materie penală, care sunt mai familiarizați cu specificul infracțiunilor contra persoanei și cu impactul pe care acestea îl au asupra victimei.

Asigurarea accesului mai ușor al victimelor la procedurile prevăzute de Legea nr. 211/2004 se va realiza prin abilitarea Ministerului Justiției de a elabora modele

de cereri introductive de instanță pentru victimele infracțiunii, pentru obținerea asistenței juridice gratuite și a onorariului executorului judecătoresc, precum și pentru a solicita compensația financiară sau avansul din aceasta. De asemenea, ținând seama de durata mare a unora dintre dosarele penale, în special cele de trafic de persoane și trafic de minori, suma de două salarii minime pe economie pentru asistența juridică gratuită este insuficientă, motiv pentru care ea va crește la cinci astfel de salarii, instituindu-se și o procedură care permite reiterarea cererii după un interval semnificativ de timp de la acordarea precedentei sume, cu încadrarea în plafonul stabilit de lege. De asemenea, pentru facilitarea accesului la avans din compensația financiară se elimină condiția ”situației financiare precare a victimei”, sintagmă care este neclară, în condițiile în care legea operează cu o serie de alte reperi pentru a stabili nivelul veniturilor solicitantului și conceptul de nevoie urgentă.

Un alt obstacol în calea accesului la compensații financiare, care este înlăturat prin prezenta lege, este cel privind dovedirea insolvabilității făptuitorului. În cazul victimelor traficului de persoane, acestea ar trebui să încerce să se îndestuleze de la traficanți, însă, adeseori averea acestora este ascunsă pe numele altor persoane ori are situații juridice dificil de rezolvat înainte de valorificarea bunurilor. Amplasarea imobilelor în locații care le fac greu vandabile, uneori în vecinătatea altor membri de familie ai făptuitorului, precum și ipotezele în care făptuitorul realizează venituri mici, dar regulate, de exemplu prestând muncă în penitenciar, înseamnă un interval lung de timp scurs în încercarea victimei de executa silit despăgubirile acordate prin hotărârea judecătorească, devenind o reparație iluzorie. Toate aceste activități de executare silită presupun și costuri de notificare, transport, evaluare bunuri etc. pe care ar trebui să le avanseze victima sau să apeleze, în măsura în care știe că are acest drept și are și capacitatea de a elabora o cerere de acordare de către stat a sumei necesare pentru punerea în executare a hotărârii judecătorești.

O altă problemă pe care o soluționează legea este aceea a persoanelor care au dreptul la asistență juridică gratuită și la compensație financiară. De lege lata, există o discriminare² în reglementarea titularilor acestor cereri, dintre persoanele majore aflate în legătură afectivă cu persoana decedată, numai soțul putând primi compensații financiare, nu și persoana care a avut relații similare aceluia dintre soți. Părinții, frații sau surorile, chiar și atunci când sunt cei care au îngrijit și înmormântat persoana decedată ca urmare a infracțiunii, nu sunt prevăzuți de lege. Părinții

² Constatată în situații similară, de exemplu, prin Decizia CCR nr. 562 din 19 septembrie 2017, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 837 din 23 octombrie 2017.

persoanelor ucise nu pot obține nici măcar cheltuielile de înmormântare făcute pentru proprii copii, nici chiar când aceștia sunt minori, când nicio altă persoană îndreptățită de lege nu există în cauză (soț sau copil al persoanei decedate). Dacă este să amintim doar un caz cu deosebită rezonanță în memoria publică, ”dosarul Caracal”, părinții fetelor ucise, victime ale traficului de persoane sau, în cazul uneia dintre ele, bunicii care au crescut-o, nu pot beneficia de niciun leu compensație financiară de la stat, iar ”averea” făptuitorului, fiind intens încărcată cu semnificații negative - casa în care victimele au fost sechestrare, violate și ucise - cu mare probabilitate nu va face interesul vreunui cumpărător.

Tocmai pentru a repara aceste inechități, pentru a permite și victimelor infracțiunii să poată formula cererea de compensații într-un interval rezonabil de timp, termenul în care poate fi solicitată compensația financiară crește de la un an la cinci ani (similar termenului în care se prescrie dreptul la acțiune al statului împotriva cetățenilor).

O serie de alte modificări vizează norme care conțin aspecte ce nu sunt corelate cu dispozițiile noilor coduri penale, cum ar fi termenul impus victimei, de sesizare a organelor judiciare, în 60 de zile de la data săvârșirii faptei, deși inclusiv pentru infracțiunile pentru care se pune în mișcare acțiunea penală la plângere prealabilă acest termen este, în prezent, mai mare (3 luni). În cazul infracțiunilor de trafic de persoane, a infracțiunilor de mare violență și a altor infracțiuni prevăzute limitativ de Legea nr. 211/2004, punerea în mișcare a acțiunii penale se realizează din oficiu, astfel că impunerea condiției ca victima să fi sesizat organele judiciare nu se constituie decât într-un obstacol în accesul la compensațiile financiare.

Articolul 318 reglementează ”Renunțarea la urmărire penală” (o soluție prin care se finalizează urmărirea penală, diferită de clasare), care poate fi dată în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 7 ani. Procurorul poate renunța la urmărirea penală când constată că nu există un interes public în urmărirea faptei, însă stabilește existența faptei, conținutul acesteia și împrejurările concrete în care a fost săvârșită, modul și mijloacele de săvârșire a faptei, scopul urmărit, urmările produse sau care s-ar fi putut produce prin săvârșirea infracțiunii. În acest caz nu se regăsesc ipotezele de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale, deoarece acestea ar fi condus la o soluție de clasare. Or, dacă și în cazul anumitor soluții de clasare i se recunoaște dreptul victimei de a obține compensații financiare, în cazul soluției de renunțare la urmărirea penală, când săvârșirea faptei penale asupra victimei a fost în mod cert dovedită, este necesară

complinirea omisiunii legiuitorului constând în faptul că nu a prevăzut și în aceste cazuri posibilitatea victimei de a solicita compensații financiare.

În scopul creșterii transparenței activității sistemului judiciar în cauzele având ca obiect infracțiuni contra persoanei, anual, instituțiile care țin statistica sistemului judiciar vor da publicității durata medie a urmăririi penale, a soluționării în primă instanță și, respectiv, în căile de atac, în anul anterior, a acestor tipuri de cauze. Anonimizarea numelor victimelor infracțiunilor pe portalul instanțelor, precum și confidențialitatea domiciliului sau reședinței victimelor infracțiunii și ale reprezentanților legali ai acestora atât în dosarele penale, cât și în toate procesele civile izvorâte din infracțiune, inclusiv cele de executare silită sau în legătură cu executarea silită, reprezintă un obiectiv impus prin prezenta lege.

Pentru inițiatori – deputat Cristian – Tudor Băcanu

deputat

Petru Florin Marule

Laura Vicol - deputat P.S.D.

Nr.crt	Numele și prenumele	Grupul parlamentar	Semnătura
	TRONLA CRISTINA	PNL	
	Magur COZMIAHICU	PNL	
	LADARI LAUREL - ZNOU	USMR	
	VEXZER SILVIO	MIN.	
	GABRIEL ANDRONACHE	PNL	